

JAVNA AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VARSTVO KONKURENCE

Dunajska 58, 1000 Ljubljana

T: 01 478 35 97

F: 01 478 36 08

E: gp.avk@gov.si

www.varstvo-konkurence.si

Obvestilo za javnost:

AVK zaključila z raziskavo sektorja prehrane: nujno je stalno spremljanje in dodatno proučevanje trga

Raziskava prehranskega sektorja, ki jo je izvedla Javna agencija RS za varstvo konkurence, je pokazala, da imajo trgovci v primerjavi z dobavitelji precej večjo tržno pogajalsko moč. Ta sama po sebi sicer še ne pomeni izkrivljanja konkurence, obstaja pa jasna potreba po stalnem spremljanju in dodatnem proučevanju praks udeležencev v trgovini na drobno v prehranski industriji. Zato bo Javna agencija RS za varstvo konkurence (AVK) v prihodnosti z instrumenti, ki jih ima na voljo, še naprej raziskovala poslovne odnose v sektorju prehrane.

Raziskava potrjuje, da slovenski trg proizvodnje, distribucije in prodaje živil kaže na zasičenost, vendar posebnih ovir za vstop novih podjetij na trg ni.

Osnovni izsledki raziskave:

- Dobavitelji proučevanih blagovnih skupin izdelkov beležijo povišanje stroškov osnovnih surovin, energentov, embalaže in delovne sile, kar zelo težko uveljavijo pri trgovcih. Četudi trgovci sprejmejo nove (višje) cene dobaviteljev, le-te uveljavijo z velikim, tudi večmesečnim časovnim zamikom, zaradi česar so dobavitelji v odnosu s trgovci v pogajalsko podrejenem položaju.
- Dobaviteljem povzročajo težave tudi dolgi plačilni roki: povprečni pogodbeni roki diskontnih trgovcev so v povprečju 30-35 dni, klasičnih trgovcev pa kar 60-90 dni.
- Po mnenju dobaviteljev trgovci z živili na drobno izražajo svoj močnejši položaj na trgu tudi z metodami, ki bi z vidika ohranjanja tržne konkurence lahko bili vprašljivi, denimo z zaračunavanjem bonitet in prispevkov. Ko namreč trgovcem v pogajanjih ne uspe neposredno znižati osnovne cene dobaviteljev, uporabijo metode zniževanja končne nabavne cene z raznovrstnimi prispevki, ki so lahko marketinške narave (pospeševanje prodaje z vidnejšim pozicioniranjem izdelka), kvartalno, polletno in letno nagrajevanje za obseg prodaje (rabati, superrabati) ter obračunom drugih vrst bonitet. Najpogostejša nepoštena poslovna praksa je uveljavljanje akcijskih cen tudi izven dogovorjenega akcijskega obdobja. Končna realizirana cena je tako za dobavitelje lahko bistveno nižja od osnovne pogodbene cene, netransparentne cene pa dobaviteljem povzročajo težave in zmanjšujejo njihove zmožnosti razvoja in investiranja. Na slabšem so tudi potrošniki, saj bonitete in prispevki, ki jih dobavitelji plačujejo trgovcem, lahko povzročijo povišanje povprečne cene za potrošnika. Dobavitelji skušajo namreč svoje višje stroške v obliki višjih cen prenesti na manjše, šibkejšje kupce, kar pa slabša konkurenčni položaj slednjih v primerjavi z večjimi kupci (t.i. učinek vodne postelje). Rezultat je neto izguba koristi za potrošnika.
- Naraščča konkurenca, ki jo s svojimi trgovskimi blagovnimi znamkami (TBZ) prinašajo predvsem diskontni trgovci. Izdelki TBZ so sicer v korist potrošnikom, saj ti po mnenju tako trgovcev kot dobaviteljev pridobijo solidno kakovost po bistveno nižji ceni. Vendar so TBZ dolgoročno lahko škodljive, saj zmanjšujejo prodajo izdelkov ostalih blagovnih znamk, kar ima lahko za posledico zmanjšanje raznolikosti ponudbe izdelkov in izbire za potrošnika. S tem trgovci s TBZ v odnosu do dobaviteljev pridobivajo še močnejši pogajalski položaj glede nakupne cene, poleg tega imajo boljši pregled nad stroškovno strukturo izdelkov TBZ in izdelkov proizvajalčevih BZ, ko gre za istega dobavitelja.

- Skupna prodaja tako trgovskih družb kot dobaviteljev živil se v preteklih letih ni bistveno spreminjala, je pa pri dobaviteljih zaznati rahel trend padca prodaje živil na domačem trgu in primerljiv trend rasti prodaje na tujih trgih.

OZADJE:

AVK je izvedla raziskavo prehranskega sektorja na podlagi 26. člena Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOmK-1), s katero je želela pridobiti temeljitejši vpogled v nabavno-prodajne odnose med dobavitelji in trgovci v trgovini z živili na drobno ter s tem preveriti, ali obstajajo okoliščine, ki kažejo na verjetnost omejevanja ali izkrivljanja konkurence v tej panogi. Raziskava je razmerja med trgovci in dobavitelji raziskovala z vprašalniki, ki jih je posredovala pekarnam, predelovalni industriji rdečega in perutninskega mesa, mlekarški industriji ter dobaviteljem jedilnega olja, na drugi strani pa večjim trgovskim družbam. Poleg odgovorov na vprašalnike je AVK pri analizi podatkov uporabila tudi druge javno dostopne podatke (AJ PES, SURS) z namenom dodatne preučitve akterjev in delovanja trga živil.

AVK bo pri nadaljnjem spremljanju delovanja trga živil sodelovala tudi z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, saj je z nedavno novelo Zakona o kmetijstvu (ZKme-1; sedmi odstavek 172. člena) dobila dodatne zadolžitve v zvezi z nadzorom nad izvajanjem 61.f člena ZKme-1, ki opredeljuje nedovoljena ravnanja na trgu po ZKme-1. Le-ta so predvsem nespoštovanje predpisanih plačilnih rokov in vsiljevanje pogojev, zlasti dodatnih plačil ali popustov, promocij ali drugih storitev, nepoštenih dobavnih pogojev, protidobav po nekonkurenčnih pogojih, dodatnih plačil zaradi doseganja ali nedoseganja določenih ravni prodaj, brezpogojnega vračanja neprodanega blaga, bremenitev drugih pogodbenih strank s stroški inventurnega manjka ali kraj.